

KONU

FİİLİMSİ: Fiillere getirilen birtakım eklerle oluşturulan; fiillerin isim, sıfat, zarf şeklini yapan sözcüklere fiilimsi denir.

SIFAT-FİİL (ORTAÇ)

Fiillere getirilen "-an (-en), -ası (-esi), -maz (-mez), -ar (-er / -ır / -ir / -r), -dik (-dik / -duk / -dük), -acak (-ecek), -mış (-miş / -muş / -müş)" ekleriyle yapılır. Bu ekleri, aklımızda daha kolay kalması için "ANASI MEZAR DİKECEKMİŞ" şeklinde kodlayabiliriz.

ÖRNEK: Çalışan insan her zaman başarılı olur.
Kırılan ayaklarıyla hayvana tekme savurdu.

<< Bazı sözcükler, sıfat-fiil eklerini alarak kalıcı isim olur. Fiilimsi özelliğini kaybeder.

ÖRNEK:

Kışa yakacak hazırlamak için ormana gittiler.
Dolmuş bir durak sonra bozuldu.

<< Hangi sözcüğün ad olup hanginin olmadığını anlamak için sözcüğü olumsuz yapmayı deneyebiliriz. Olumsuz yapılabiliyorsa fiilimsidir, olumsuz olmuyorsa fiilimsi değildir. Bu durum sıfatlarla sıfat - fiillerin ayrılmasında da kullanılabilir:

Ağacın kırık dalları temizlendi.

Kırmayık olumsuz olmadığı için fiilimsi değil sadece sıfattır.

Ağacın kırılmış dalları temizlendi.

Kırılmamış olduğu için sıfat fiil (fiilimsi) özelliği vardır.

<< Kimi zaman sıfat - fiiller çekimli fiillerle karıştırılabilir. Karıştırmamak için sözcüğün yüklem görevinde mi yoksa sıfat görevinde mi kullanıldığına bakmalıyız.

ÖRNEK:

Tutmaz dizlerim hep ağrıyor. "-mez, -maz" = Sıfat Fiil
Bu dizi kesinlikle tutmaz. "-mez, -maz" = Kip (zaman) Eki

<< Sıfat - fiiller niteledikleri isim düştüğünde onun yerine geçerek bir isim gibi kullanılırlar yani adlaşırlar.

Sıfat-fiiller adlaştıysa bile fiilimsi sayılırlar.

ÖRNEK:

Geziden döner öğrenciler salona geçsin.
Sıfat fiil isim

Geziden dönerler salona geçsin.
Sıfat fiil (adlaştı) isim

İkinci cümlede öğrenciler kelimesi düşerek sıfatın isim bölümü yazılmamıştır bu durumda sıfat tek başına kullanıldığı için adlaştı fakat fiilimsi özelliği hala devam etmektedir.

ALİŞTIRMA

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde yer alan sıfat fiilleri bulunuz ve yuvarlak içerisinde alınız.

Dönülmez bir yolun eşiğindeyiz şimdi.

İnanılır olaylar değil bize anlattıkların.

İki gündür aramadık yer bırakmamışlar.

Sararmış yapraklar çimlerin üzerine dökülmüş.

Yaralanan işçiler hastaneye kaldırıldı.

Çözülen soruların doğru yanlış yüzdelerini hesaplayın.

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin sıfat fiil mi yoksa çekimli fiil mi olduklarını altlarına yazınız.

Mutlaka koşar her sabah gün doğumunda.

Koşar adımlarla hedefimize doğru ilerledik.

Gelecek yıl şampiyon olmak için gerekeni yapacağız.

Haftaya gelecek internetten sipariş ettiğimiz eşyalar.

En sevdiğim gömlek yırtılmış dikenlere takılarak.

Yırtılmış kumaşlardan minder yapmıştık.

Üğütölmüş unlarla güzel bir ekmek yaptık.

Elimizdeki mısırların yarısı üğütölmüş.

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde yer alan adlaştı sıfatlarda yer alan fiilimsileri bulunuz.

Yaşadıklarımızdan aldığımız dersler mutlaka olmalı.

Bilinen konular hakkında bilinmeyenleri bulmaya çalışıyor.

Yapılan hatalar, başarıların üzerini kapatmaya yetmez.

Taşınmışları yukarıdaki kilitlenmiş odada unuttular.

Boyanacakları dükkanın ön tarafına doğru dizdik.

Tatilden dönenenler gezilen yerleri anlat anlat bitiremedi.

Çözülen soruları el sürölmeyenlerle karşılaştırmak bakalım.

ETKİNLİK

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki metinde yer alan sıfat fiilleri bularak alttaki alana yazınız.

Sabah erkenden uyananlar bu doğanın güzelliğini daha iyi anlarlar. Ötüşen kuşların, sislerle kaplanmış tepelerin ve bunalalmaz, serin havasının güneşle birlikte etrafa yayılışını görür, işitir ve hissederler. Bunların olduğu saatlerde - özellikle kahvaltıdan önce- yürüyüş yapmak ayrı bir dünyaya açılan bir kapıyı aralar. Büyülenmiş bir insan gibi hayran hayran bakarsınız etrafınıza ve gördüğünüz güzellikler karşısında olası bir yürüyüşten başka bir duyguyu yaşarsınız.

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki altı çizili kelimeleri sıfat fiil, çekimli fiil, adlaşmış sıfat fiil, kalıcı isim olarak ayırarak altlarına yazınız.

Elindeki sodayı açmak için açacak arıyordu.

Vatani koruma topraklarında yaşayanların görevidir.

Buzlanmış yollarda dikkatli araç kullanmalıyız.

Olaylardan bunalmış, onun için de buraya gelmiş.

Sabah erkenden dolmuş ile gideceğim.

Ödenecek elektrik faturalarını bana verir misiniz?

Beğendiğini almak için mağazaya tekrar gitti.

Bundan sonra çektığımız sıkıntılar son bulacak.

İmam camide kullanılsın diye iki chekecek aldı.

Bir insan verdiği sözü mutlaka yerine getirmelidir.

Kendi izlediklerini arkadaşınada izlesin diye verdi.

Akacak kan damarda durmaz, derler.

TEST

1. "Akacak kan damarda durmaz." atasözündeki fiilimsiyle aynı türden olan fiilimsi, hangisinde vardır?

- A) Ödevlerini bitirmeden odandan ayrılma.
- B) Konuyu anlatınca teşekkür etmeyi unutma.
- C) Çocuk, oyuncakları verilince mutlu oldu.
- D) Kışın soğuk günleri için yakacak odun bulmuşlardı.

2. Hangi cümlede altı çizili sözcükteki "-miş" eki farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Maçtan sonra kirlenmiş formları kirli sepetine attı.
- B) Alışılmış olaylar bir yerde sürekli olarak olanlardır.
- C) Tamamen kesilmiş saçlarıyla garip görünüyor.
- D) Fırınlanmış çömllekler çatlamış tam ısınmadığından.

3. Hangisinde sıfat fiil adlaşmamıştır?

- A) Vapurdan suya atlayanlar tehlikeyle karşılaşıyorlar.
- B) İyiliği bilmeyenlerden uzak durmak gerekir.
- C) Geçmiş günleri hatırladıkça mutlu oluyoruz.
- D) Olmazı mümkün kılmaya çalışıyorlardı.

4. Hangisinde altı çizili sözcük sıfat-fiil (ortaç) değildir?

- A) Çalışkan insanlar başarıya mutlaka erişirler.
- B) Boşa harcanan zaman gerçek kaybediştir.
- C) Onarılmış geçen hafta bıraktığımız araba.
- D) Utanmaz davranışlarıyla kişiliğini bitiriyor.

5. 'dık, dik' ekinin eklendiği kelime aşağıdakilerden hangisinde çekimli fiil yapmıştır?

- A) Toplantıda tanıdık kimse göremedim.
- B) Destekçi bulmak için çalmadık kapı bırakmadı.
- C) Bu konuda söylemedik söz bırakmamış.
- D) Olanları duymadık demeyin, diyordu.

6- Aşağıdaki atasözlerin hangisinde sıfat-fiil yoktur?

- A) Çıkmadık candan ümit kesilmez
- B) Akacak kan damarda durmaz.
- C) İşleyen demir ışıldar.
- D) Gün doğmadan neler doğar.

7. Aşağıda verilenlerin hangisinde sıfat - fiil isimleşmemiştir?

- A) Parayı veren, düdüğü çalar.
- B) Veren el alan elden üstündür.
- C) Çok gezen mi bilir çok okuyan mı?
- D) İhanet edenin, hali nice olur?

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde adlaşmış sıfat olarak kullanılan bir sıfat fiil vardır?

- A) Kazadaki yaralıları acil müdahale etmeliyiz.
- B) Yere düşenler kalkarak cepheye koşuyorlardı.
- C) Bu konuda daha konuşulacak çok şey var.
- D) Gelecek günler hep umutla dolu olmuştur.